

یونیسف | برای همه کودکان

دستور العمل کمک‌های حقوقی دوستدار کودک

یونیسف اکتبر ۲۰۱۸

ترجمه: مرکز عدالت برای کودکان و نوجوانان

مرکز عدالت
برای کودکان و نوجوانان

سپاسگزاری

این دستورات عمل توسط دفتر منطقه‌ای اروپا و آسیای مرکزی یونیسیف (ECARO) تهیه شده است. یونیسیف ECARO مایل است از فرانسویس شیهان نویسنده این دستورات عمل و نمایندگان موظف در دفاتر یونیسیف در کشورهای مختلف تشکر کند. مهمتر از همه، ما از همکاران حقوقی در ۱۲ کشور این حوزه سپاسگزاریم که با شرکت مشتاقانه در برنامه‌ریزی و تهیه محتوا، تمرین‌ها، مشاوره‌ها، بررسی‌ها و اجرای آزمایشی دستورات عمل، کمک زیادی کردند.

یونیسف | برای همه کودکان

دستور العمل کمک‌های حقوقی دوستدار کودک

یونیسف اکتبر ۲۰۱۸

ترجمه: مرکز عدالت برای کودکان و نوجوانان

مرکز عدالت
برای کودکان و نوجوانان

فهرست موضوعات

۶	واژه‌شناسی
۸	مقدمه
۱۰	اصول متقابل
۱۳	رهنمودها در مورد کمک‌های حقوقی دوستدار کودک
۱۴	رهنمود اول: شایستگی هنگام ارائه کمک حقوقی به کودکان
۱۵	رهنمود دوم: اقدام به نفع کودک
۱۸	رهنمود سوم: مشارکت مؤثر
۲۰	رهنمود چهارم: ایجاد رابطه
۲۲	رهنمود پنجم: ارتباط حساس به کودک
۲۷	رهنمود ششم: ارائه اطلاعات مرتبط و قابل اعتماد
۲۹	رهنمود هفتم: مشارکت مؤثر در دادرسی رسمی
۳۲	رهنمود هشتم: کار با اعضای خانواده و سایر بزرگسالان حامی
۳۳	رهنمود نهم: حریم خصوصی و رازداری
۳۵	رهنمود دهم: محافظت از کودکان در برابر تبعیض
۳۷	رهنمود یازدهم: ایمن نگه داشتن کودکان
۳۸	رهنمود دوازدهم: کار با دیگران
۳۹	منابع و مطالعه بیشتر

دسترسی به عدالت: دسترسی به عدالت همانطور که در هنجارها و استانداردهای ملی و بین‌المللی از جمله CRC بیان شده، را می‌توان به عنوان توانایی به دست آوردن یک راه‌حل عادلانه و به‌موقع برای پیشگیری از نقض حقوق، تعریف کرد. عدم دسترسی به عدالت یکی از ویژگی‌های مرتبط با فقر و مانعی برای ریشه‌کنی فقر و برابری جنسیتی است. دسترسی مناسب به عدالت مستلزم توانمندسازی حقوقی همه کودکان است. همه کودکان باید بتوانند از طریق خدمات حقوقی و سایر خدمات مناسب کودکان، آموزش حقوق یا مشاوره و حمایت از طرف بزرگسالان آگاه شوند و حقوق خود را مطالبه کنند.

منبع: رویکرد مشترک سازمان ملل به عدالت برای کودکان (۲۰۰۸)

کودک: هر فرد زیر هجده سال.

منبع: کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق کودک (۱۹۸۹)، ماده ۱

عدالت مناسب کودک: به سیستم‌های قضایی اطلاق می‌شود که احترام و اجرای مؤثر همه حقوق کودکان را در بالاترین سطح قابل دستیابی تضمین می‌کند. به ویژه عدالتی است که در دسترس، مناسب به سن، سریع، کوشا، سازگار با نیازها و حقوق کودک بوده و تمرکز آن، بر احترام به حقوق کودک از جمله حقوق رسیدگی به دادرسی، مشارکت و درک در روند رسیدگی، احترام به زندگی خصوصی و خانوادگی و صداقت و کرامت کودک باشد.

منبع: دستورالعمل کمیته وزرای شورای اروپا در مورد عدالت دوستدار کودک (۲۰۱۰)، II ج

کودک در تضاد با قانون: کودکی که پس از رسیدن به سن مسئولیت کیفری و قبل از سن ۱۸ سالگی، مظنون یا متهم به نقض قوانین جزایی شده است.

منبع: عدالت در امور مربوط به کودکان در تعارض با قانون: قانون نمونه در مورد عدالت

نوجوانان و تفسیرهای مرتبط، UNODC (۲۰۱۳)

انحراف از سیستم جزایی: هدایت مشروط کودکان در تعارض با قانون به دور از رسیدگی قضایی از طریق توسعه و اجرای رویه‌ها، ساختارها و برنامه‌هایی که امکان برخورد با بسیاری از رویه‌های قضایی رسمی و سابقه کیفری توسط نهادهای غیرقضایی را فراهم می‌کند و در نتیجه از اثرات منفی آن جلوگیری می‌کند.

منبع: جعبه ابزار در مورد انحراف و جایگزینی برای بازداشت، یونیسف (۲۰۱۰)

متخصص حقوقی: برای اهداف این دستورالعمل، «شخص حرفه‌ای/حقوقی» یا وکیل مدافع به معنای هر شخصی است که در قوانین ملی واجد شرایط و صلاحیت ارائه مشاوره حقوقی، کمک و نمایندگی باشد.

مساعدت حقوقی: برای اهداف این دستورالعمل، «مساعدت حقوقی» شامل مشاوره حقوقی، کمک و وکالت برای کودکان است.

والدین: بر اساس قوانین ملی به شخص یا افراد دارای مسئولیت والدین اشاره دارد. در صورتی که والدین غایب باشند یا دیگر مسئولیت مراقبت را بر عهده نداشته باشند، می‌تواند شامل یک قیم یا نماینده قانونی هم باشد.

منبع: دستورالعمل کمیته وزرای شورای اروپا در مورد عدالت دوستدار کودک

عدالت ترمیمی / فرآیند: هر فرآیندی که در آن قربانی، مجرم و/یا هر فرد دیگری از افراد یا اعضای جامعه که متاثر از یک جرم شده‌اند، به طور فعال با هم در حل و فصل مسائل ناشی از جرم، اغلب با کمک یک شخص ثالث منصفانه و بی‌طرف شرکت می‌کنند. نمونه‌هایی از فرآیند عدالت ترمیمی شامل میانجی‌گری، مجالس مشاوره و محافل صدور حکم است.

منبع: اصول اساسی سازمان ملل متحد در مورد استفاده از برنامه‌های عدالت ترمیمی در پرونده‌های جنایی (۲۰۰۰)

بزه‌دیدگی ثانویه: بزه دیدگی که نه در نتیجه مستقیم یک عمل مجرمانه، بلکه از طریق پاسخ نهادها و افراد به قربانی رخ می‌دهد.

منبع: عدالت در امور مربوط به کودکان قربانی و شاهدان جرم، قانون نمونه و مرتبط تفسیر، UNODC (۲۰۰۹)

کودکان به دلایل مختلف به عنوان متهم یا شاهد در دادرسی کیفری یا به عنوان طرفین در دعاوی خانوادگی، به عنوان قربانیان خشونت فیزیکی یا روانی، سوءاستفاده جنسی یا سایر جرایم یا نقض حقوق؛ و به عنوان طرفین در دادرسی مدنی یا اداری در مورد مسائلی از جمله مراقبت‌های بهداشتی، تامین اجتماعی، از کار افتادگی، و درخواست پناهندگی سروکارشان به قانون می‌افتد. نتایج این موارد می‌تواند برای زندگی کودکان در درازمدت و کوتاه مدت بسیار مهم باشد. این موارد می‌توانند تعیین کنند که آیا بچه‌ها به بازداشتگاه می‌روند یا خیر، با چه کسی زندگی خواهند کرد، چه ارتباطی می‌توانند با پدر و مادر و خواهر و برادرشان داشته باشند، در کدام کشور زندگی خواهند کرد و کجا به مدرسه خواهند رفت.

اکثر کودکانی که با قانون در تماس هستند، تجربه واقعی دادرسی را، در بهترین حالت، گیج‌کننده و در بدترین حالت منبع ترس، ناراحتی و قربانی شدن ثانویه می‌دانند. این غیرعادی نیست که برقراری ارتباط با بزرگسالان درگیر، بی‌اعتمادی به پلیس و قضات، نداشتن اطلاعات و درک اولیه در مورد فرآیندها و رویه‌ها، و مواجهه با تبعیض به دلیل سن، جنسیت یا ویژگی‌های دیگر مانند زندگی و کار در خیابان یا درخواست پناهندگی برای آنها مشکل باشد. یادآوری وقایع دردناک می‌تواند برای کودکان قربانی و شاهد بسیار استرس‌زا باشد و اگر رویه قانونی حساس به کودک نباشد، ممکن است عواقب طولانی مدت و مضر برای آنها داشته باشد. با این حال بسیاری از سیستم‌های حقوقی هیچ کاری - یا کار بسیار کمی - برای اینکه کودکان را قادر به شرکت در دادرسی با روشی معنادار و باوقار و بی‌خطر سازند، انجام نمی‌دهند.

یکی از عناصر مهم برای یک سیستم قضایی دوستدار کودک، دسترسی کودکان به متخصصین حقوقی و مورد اعتماد است. چنین افرادی می‌توانند تفاوت بزرگی در تجربه کودک از سیستم قضایی و نتیجه پرونده ایجاد کنند.

دفتر منطقه ای اروپا و آسیای مرکزی یونیسف (ECARO) در سال ۲۰۱۵ پژوهشی در مورد دسترسی کودکان به عدالت انجام داد، (دسترسی عادلانه کودکان به عدالت، اروپای مرکزی و شرقی و آسیای مرکزی، یونیسف، ژنو، ۲۰۱۵)، یکی از یافته‌های پژوهش این بود که راهنمایی‌های لازم برای دست‌اندرکاران حقوقی در منطقه برای حمایت و کمک به کودکان برای دسترسی به عدالت وجود نداشت. در پاسخ به این امر، این رهنمود برای حمایت از متخصصان حقوقی با تجربه و تازه‌کار در کار روزانه‌شان با کودکان ایجاد شده‌اند.

هدف این رهنمود وکلای خصوصی و دولتی، حقوقدانان و سایر کارمندان حقوقی است که در دادرسی‌های مدنی، کیفری، اداری و عدالت ترمیمی و در مواردی که توسط نهادهای نظارتی ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی حقوق بشر رسیدگی می‌شود، وکالت کودکان را بر عهده دارند و به کودکان کمک حقوقی ارائه می‌کنند. هدف این رهنمود عمدتاً آنهایی است که مستقیماً وکالت کودکان را به عهده دارند نه آنهایی که به عنوان قیم یا «دوست» با کودک همکاری می‌کنند.

رهنمود بر روی نگرش‌ها، دانش و مهارت‌های یک مددجوی کودک تمرکز دارد که برای ارائه خدمات و برای بهترین شکل نمایندگی قانونی و حمایت ممکن لازم دارند. این رهنمود این واقعیت را در نظر دارد که متخصصین اغلب در سیستم‌های ناقص عدالت و با حقوق کم، قوانین ناکافی، تاخیرهای طولانی در رسیدگی و عدم دسترسی به خدمات مناسب برای کودکان دست و پنجه نرم می‌کنند.

یونیسف ECARO این رهنمود را با همکاری نزدیک با شبکه‌ای متشکل از ۲۰ حقوقدان در ۱۲ کشور منطقه تهیه کرده است. امید است که این سند برای تمرین کنندگان در مناطق دیگر نیز مرتبط و قابل اجرا باشد. دست‌اندرکاران حقوقی که درگیر بودند، پرسشنامه مفصلی را در مورد محتوای رهنمودها تکمیل کردند، آنها محتوی این رهنمود را در کارهای روزمره خود به صورت آزمایشی اجرا کردند و کمک قابل توجهی به توسعه و کاربرد عملی آن کردند. نقل قول از برخی از این وکلا در رهنمود گنجانده شده است.

وکلا تقریباً در همه حوزه‌های قضایی تابع قوانین رفتاری و اخلاق حرفه‌ای هستند. معمول‌ترین اصول در سرتاسر جهان این است که وکلا باید با صداقت، در راستای منافع موکل خود عمل کنند، از حاکمیت قانون حمایت کنند، در جایی که تضاد منافع وجود دارد عمل نکنند و محرمانه‌ت موکل خود را حفظ کنند. این رهنمود برای تکمیل کدهای حرفه‌ای و در نظر گرفتن نحوه اعمال آنها در هنگام برخورد با کودکان طراحی شده‌اند.

این رهنمود ریشه در استانداردهای بین‌المللی و منطقه‌ای در مورد دسترسی کودکان به عدالت دارند (لطفاً برای فهرستی از ابزارها و دستورالعمل‌های مربوطه به بخش منابع زیر مراجعه کنید). این سند با بررسی چهار اصل کلی کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق کودک - حق عدم تبعیض، حق حیات، بقا و توسعه؛ حق شنیده شدن؛ و این اصل که بهترین منافع کودکان باید در تصمیم‌گیری‌هایی که بر آنها تاثیر می‌گذارد توجه اولیه باشد - و اینکه چگونه این استانداردها باید روی کار وکلا اثر داشته باشد، آغاز می‌گردد.

بخش‌های بعدی پیرامون موضوعات و چالش‌های کلیدی است که در ارائه کمک‌های حقوقی دوستدار کودک به کودکان ایجاد می‌شود، از جمله: اطمینان از شایستگی برای اقدام، اقدام در راستای منافع کودک، برقراری ارتباط به شیوه‌ای مناسب با نیازهای کودک، تسهیل مشارکت کودک در دادرسی‌های قانونی، مقابله و جلوگیری از تبعیض، حفظ امنیت کودکان و همکاری با دیگران. اگرچه رهنمود نمی‌تواند هر موقعیت یا شرایطی را که وکلا به کودکان کمک حقوقی ارائه می‌کنند، توصیف کند، امید است که چارچوبی قوی و عملی برای اقدامی فراهم کند که دسترسی کودکان به عدالت را ترویج و حمایت کند.

این رهنمود بر اساس چهار اصل فرابخشی که اساس کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق کودک و حمایت از حقوق کودکان در سیستم‌های قضایی را تشکیل می‌دهد، تهیه شده است. این اصول باید در تمام اقدامات متخصصان حقوقی که در آن کودکان تحت تاثیر قرار می‌گیرند، در نظر گرفته شود. این موارد مجدداً در بخش‌های مختلف رهنمود به طور عمیق مورد بحث قرار می‌گیرند. این چهار اصل عبارتند از:

عدم تبعیض

«کشورهای طرف کنوانسیون حقوق مندرج در این کنوانسیون را برای هر کودک در حوزه قضایی خود بدون هیچ‌گونه تبعیضی، صرف‌نظر از نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقیده سیاسی کودک یا والدینش یا قیم قانونی او رعایت و یا عقاید دیگر، منشاء ملی، قومی یا اجتماعی، دارایی، معلولیت، تولد یا وضعیت دیگر تضمین خواهند کرد.»

کشورهای طرف کنوانسیون تمام اقدامات مقتضی را انجام خواهند داد تا اطمینان حاصل کنند که کودک در برابر همه اشکال تبعیض یا مجازات بر اساس وضعیت، فعالیت‌ها، نظرات بیان شده یا اعتقادات والدین، قیم قانونی یا اعضای خانواده کودک محافظت می‌شود.»

(ماده ۲ کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد)

در هر مرحله از تماس کودک با سیستم قضایی، یک متخصص حقوقی باید اطمینان حاصل کند که خدمات مناسب بدون تبعیض به کودک ارائه می‌شود. با هر مراجعه‌کننده باید با حساسیت و درک مسائلی که کودکان یا گروه‌هایی از کودکان به دلیل جنسیت، سن، نژاد، ناتوانی و غیره با آن مواجه می‌شوند، برخورد شود. بسیاری از کودکان در تماس با قانون نیز ممکن است قربانی تبعیض شوند و باید تمام تلاش‌ها برای پیشگیری و رفع آن انجام شود.

حق عدم تبعیض برای کارمندان حقوقی در هنگام برخورد با گروه‌های آسیب‌پذیر کودکان در تماس با قانون، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، جایی که ممکن است لازم باشد تدابیر خاصی اتخاذ شود تا اطمینان حاصل شود که حقوق آنها به طور یکسان مورد حمایت و احترام قرار می‌گیرد. به عنوان مثال، کودکانی که به زبان اقلیت صحبت می‌کنند ممکن است در طی مراحل قانونی، نیاز به استفاده از مترجم داشته باشند.

بهترین منافع

«در کلیه اقدامات مربوط به کودکان، اعم از اینکه توسط مؤسسات رفاه اجتماعی دولتی یا خصوصی، دادگاه‌های حقوقی، مقامات اداری یا نهادهای قانونگذاری انجام شود، بهترین منافع کودک باید در اولویت قرار گیرد.»

(ماده ۳ کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد)

دست‌اندرکاران حقوقی نقش مهمی در تضمین حق کودکان و تامین منافع آنها دارند. به آنها باید در مواردی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم درگیر یا تحت تأثیر سیستم قضایی هستند، توجه اولیه صورت گیرد. کمیته حقوق کودک در نظریه عمومی شماره ۱۴ (۲۰۱۳) خود در مورد عواملی که باید هنگام ارزیابی بهترین منافع کودک در نظر گرفته شوند، راهنمایی‌های جامعی ارائه می‌کند. این موارد عبارتند از: دیدگاه‌های کودک؛ هویت کودک؛ حفظ محیط خانواده؛ مراقبت، حفاظت و ایمنی کودک؛ سلامت کودک؛ آسیب‌پذیری؛ و حق تحصیل هنگام ارزیابی بهترین منافع کودک. متخصصان حقوقی باید این واقعیت را نیز در نظر بگیرند که سایر اصول کلی مثل بقا و رشد، حق شنیده‌شدن و عدم تبعیض همگی مرتبط هستند.

اصل بهترین منافع یک کودک مفهومی پویا است که با رشد کودک و با تغییر شرایط به طور مداوم در حال تکامل است. هر کودکی حق دارد که بهترین منافع او، در درجه اول مورد توجه قرار گیرد، اما این موضوع ممکن است در برابر بهترین منافع متضاد سایر کودکان، گروه‌های کودکان یا بزرگسالان، مانند متهمان در دادرسی کیفری یا خواهر و برادر در اختلافات ارتباطی، متعادل شود.

«برای مثال، حفاظت از بهترین منافع کودک به این معناست که اهداف سنتی عدالت کیفری، مانند سرکوب/قصاص، باید جای خود را به اهداف بازپروری و عدالت ترمیمی در برخورد با مجرمان کودک بدهد.»

(بند ۱۰ نظریه عمومی شماره ده کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد)

بقا و توسعه

«دولت‌های عضو باید تا حد امکان بقا و رشد کودک را تضمین کنند.»

(ماده ۶ کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد)

اصل حمایت از حق بقا و رشد کودک ارتباط نزدیکی با بهترین منافع کودک دارد. عملی کردن این حق به معنای محافظت از کودکان در برابر آسیب‌هایی است که ممکن است در طی مراحل قانونی ایجاد شود. برای

مثال، مصون نگه داشتن کودکان شاهد از انتقام‌گیری و/یا اطمینان از اینکه کودکانی که با قانون در تماس هستند به وضوح هر مرحله از پرونده خود را درک کنند. تمام اشکال محرومیت از آزادی (از جمله دستگیری، بازداشت و حبس) می‌تواند پیامدهای منفی برای بقا و رشد کودک داشته باشد. متخصصان حقوقی باید تا حد توانایی خود اطمینان حاصل کنند که کودکان تنها به عنوان آخرین راه‌حل و برای کوتاه‌ترین زمان مناسب، از آزادی محروم شوند.

حق شنیده شدن

دولت‌های عضو باید به کودکی که می‌تواند دیدگاه‌های خود را شکل دهد، این حق را تضمین می‌کنند که نظرات خود را آزادانه در همه مواردی که بر کودک تأثیر می‌گذارد بیان کند، و به نظرات کودک مطابق با سن و بلوغ کودک اهمیت داده شود.

(ماده ۱۲ کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد)

کودکان به ویژه باید این فرصت را داشته باشند که در هرگونه رسیدگی قضایی و اداری که کودک را تحت تأثیر قرار می‌دهد، مستقیماً یا از طریق نماینده یا یک نهاد مناسب، به شیوه‌ای که مطابق با قواعد رویه‌ای قوانین ملی باشد، شنیده شوند.

کودکان باید بتوانند نظرات، عقاید و نگرانی‌های خود را بیان کنند و در طول فرآیند عدالت، مشروط بر اینکه انجام این کار به نفع آنها باشد، فعالانه مشارکت کنند. برای عملی کردن این امر، دادرسی‌های قضایی باید به طور خاص برای کودکان تطبیق داده شود و آنها باید اطلاعات کافی در مورد روند قضایی، انتخاب‌هایی که دارند و پیامدهای احتمالی این انتخاب‌ها را دریافت کنند. حق کودک در سکوت و عدم مشارکت به همان اندازه مهم است.

متخصصان حقوقی باید سن و بلوغ کودک و اعتبار نسبی که باید به نظرات، عقاید، نگرانی‌ها و شهادت کودک داده شود را ارزیابی کنند. نظریه عمومی شماره ۱۲ کمیته حقوق کودک (۲۰۰۹) توضیح می‌دهد که سن به تنهایی نمی‌تواند اهمیت دیدگاه کودک را تعیین کند. اطلاعات، تجربه، محیط، انتظارات اجتماعی و فرهنگی و سطوح حمایت ظرفیت‌های کودک برای شکل دادن به دیدگاه، همگی به توسعه کودک کمک می‌کنند.

کودکان باید به‌عنوان حاملان کامل حقوق در نظر گرفته شوند و بر همین اساس با آنها رفتار شود و باید حق داشته باشند از تمام حقوق خود به نحوی استفاده کنند که از ظرفیت آن‌ها در شکل‌دهی دیدگاه‌های شان و شرایط پرونده استفاده شود.

(رهنمود کمیته وزرای شورای اروپا در مورد عدالت دوستدار کودک- ۲۰۱۰)

رهنمودهایی در مورد کمک‌های حقوقی «کودک محور»

عناوین ۱۲ رهنمود در مورد کمک‌های حقوقی
کودک محور به این ترتیب است:

- ۱- شایستگی در ارائه کمک‌های حقوقی به کودکان؛
- ۲- عمل کردن به نفع کودک؛
- ۳- مشارکت مؤثر؛
- ۴- ایجاد رابطه؛
- ۵- تامین ارتباطات متناسب به نیازهای کودک؛
- ۶- ارائه اطلاعات معتبر و مرتبط؛
- ۷- مشارکت مؤثر در جلسات رسمی؛
- ۸- کار با اعضای خانواده و سایر بزرگسالان حامی؛
- ۹- رعایت حریم خصوصی و رازداری؛
- ۱۰- محافظت از کودکان در برابر تبعیض؛
- ۱۱- ایمن نگه داشتن کودکان؛
- ۱۲- کار با دیگران؛

رهنمود اول: شایستگی هنگام ارائه کمک حقوقی به کودکان

متخصصان حقوقی که به کودکان کمک حقوقی ارائه می‌کنند باید از قوانین و رویه‌های داخلی مربوطه، حقوق کودکان، مراحل رشد کودکان و نحوه برقراری ارتباط با کودکان آگاهی داشته باشند. آنها باید مهارت‌های خود را به روز نگه دارند و آنها را با آموزش‌های منظم توسعه حرفه‌ای تجدید کنند.

ارائه کمک حقوقی شایسته و موثر به کودکان بیش از درک قوانین و رویه‌های داخلی مربوطه مستلزم سطح بالایی از انگیزه، تعهد، مهارت، آموزش و دانش است. متخصصان حقوقی باید:

- درباره حقوق کودکان و نحوه اعمال آن در عمل، از جمله حداقل مفاد کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد و رهنمودهای عدالت متناسب با حقوق کودک شورای اروپا اطلاع داشته باشند.
- درک خوبی از رویه‌های حقوق مدنی، کیفری و اداری برای کودکان، از جمله اقدامات مختلفی که می‌توان انجام داد، مانند فرآیندهای انحرافی یا عدالت ترمیمی؛ داشته باشند.
- بدانند چه زمانی و چگونه از متخصصان مناسب مانند روانشناسان و مددکاران اجتماعی مشاوره و پشتیبانی تخصصی دریافت کنند.
- دانش کافی در مورد مراحل مختلف رشد جسمی، شناختی، عاطفی و اجتماعی کودکان، داشته باشند.
- از اینکه که کودکان چگونه ارتباط برقرار می‌کنند و چگونه می‌تواند در طول دوران کودکی آنها تغییر کند، آگاه باشند.
- قادر به برقراری ارتباط موثر با کودکان باشند.
- هنگام برخورد با قربانیان و کودکان شاهد، آگاهی و حساسیت داشته باشند تا از قربانی شدن ثانویه کودکان اجتناب شود.
- هرگونه بررسی‌های لازم مانند افشای محکومیت‌های کیفری را انجام داده‌اند.
- در برنامه‌های مرتبط با اصلاح قانون و عملکرد مربوط به کودکان به صورت مستمر مشارکت کنند.

در حال حاضر تنها چند حوزه قضایی در منطقه اروپا و آسیای مرکزی، یا در واقع در سطح جهان، وجود دارند که از وکلایی که به کودکان کمک حقوقی ارائه می‌دهند، می‌خواهند که متخصص و آموزش دیده باشند. به علاوه، حوزه‌های قضایی زیادی وجود ندارد که در آنها کار متخصصان حقوقی به‌طور سیستماتیک نظارت شود و کیفیت آن تضمین شود و یا قوانین رفتاری خاصی برای کار با کودکان داشته باشند. متخصصان باید با همکاری نزدیک با کانون‌های وکلای دادگستری یا سایر ارگان‌های مربوطه، توسعه چنین کدها یا مقررات و دسترسی به آموزش و تخصص را تشویق کنند.

رهنمود دوم: اقدام به نفع کودک

در تمام اقداماتی که در آن کودکان با قانون در تماس هستند، بهترین منافع کودک باید مورد توجه قرار گیرد. متخصصان حقوقی باید از این تعهد آگاه باشند و با توجه به تضمین منافع کودک عمل کنند.

اصل مصلحت کودک باید همه جنبه‌های برخورد با کودک را مشخص کند. اگرچه این امر اغلب یک اصل برجسته در دادرسی‌های خانوادگی و مدنی است، اما مهم است که در رسیدگی‌های کیفری نیز به آن توجه شود. این اصل باید عملکرد وکیل مدافع را در زمینه‌های زیر تحت تاثیر قرار دهد:

- چگونه یک متخصص حقوقی با کودک رابطه برقرار می‌کند؛ برای مثال، او باید زمان و منابعی را برای ایجاد یک رابطه قابل اعتماد با کودک اختصاص دهد تا بفهمد چه چیزی به نفع کودک است.
 - چگونه متخصص حقوقی استراتژی‌های پرونده را برای دستیابی به نتیجه قانونی بهینه توسعه داده و تطبیق می‌دهد؛ برای مثال، متخصص ممکن است تصمیم بگیرد که به نفع کودک است که وارد یک معامله اقامه دعوی شود، از کودک بخواهد در طول مصاحبه پلیس سکوت کند یا درخواست انحراف از روند جزایی رسمی یا اجرای عدالت ترمیمی را به عنوان جایگزینی برای تعقیب قضایی تقاضا کند.
 - چگونه می‌توان با دیگر بازیگران کلیدی مانند پلیس یا قضات تعامل کرد تا اطمینان حاصل شود که بهترین منافع کودک در مراحل مختلف فرآیند مورد توجه قرار می‌گیرد؛ برای مثال، یک متخصص حقوقی ممکن است تصمیم بگیرد که بر ضد تاخیر در مراحل پرونده، برای ایجاد یک محیط متناسب به نیازهای کودک در اتاق دادگاه، یا برای کاهش نیاز به مصاحبه‌های مکرر با افشای اطلاعات به سایر متخصصان (با رضایت کودک) دادخواهی کند؛
 - چگونه از تفسیر بهترین منافع کودک توسط دادگاه دفاع کند. در بسیاری از حوزه‌های قضایی، دادگاه مسئولیت اقدام در راستای منافع کودک را بر عهده خواهد داشت (مثلاً در دعاوی خانوادگی در مورد احکام اقامت). ممکن است یک چارچوب قانونی واضح برای پیروی از تعریف معیارهای مرتبط وجود داشته باشد تا در هنگام تعریف بهترین منافع کودک در نظر گرفته شود. متخصصان حقوقی می‌توانند دلایل قانع کننده‌ای را در مورد بهترین منافع کودک به دادگاه ارائه کنند.
- هنگام ارزیابی بهترین منافع کودک در مراحل مختلف دادرسی، متخصصان حقوقی باید نظرات کودک را در نظر بگیرند و به آنها اهمیت دهند تا کودک بتواند نقش مهمی در تعیین آنچه به نفع اوست داشته باشد. بسیار مهم است که نماینده قانونی کودک در صورت مخالفت نماینده با دیدگاهی که کودک بیان می‌کند صدای او را خاموش نکند، زیرا نقش نماینده جلب رضایت آگاهانه کودک در مورد استفاده از بهترین استراتژی برای اوست.

هیچ فهرست قطعی از عواملی وجود ندارد که در هنگام ارزیابی بهترین منافع کودک در نظر گرفته شود. تهیه چنین فهرستی غیرممکن است، زیرا در هر مورد شرایط فردی هر کودک متفاوت خواهد بود. ارزیابی بهترین علایق کودک یک کار مداوم است که با تغییر شرایط یا تغییر دیدگاه کودک، مستلزم بازنگری و اصلاح مداوم است. با این حال، معیارهایی که باید در هنگام ارزیابی نحوه عمل به نفع کودک در نظر گرفته شوند عبارتند از: رفاه عمومی کودک؛ وضعیت جسمی، روانی، روحی، اخلاقی، و اجتماعی کودک؛ و نیاز کودک به آموزش و پرورش و محیطی سالم و امن.

هنگام ارزیابی بهترین منافع کودک باید چندین رویکرد مختلف در نظر گرفته شود:

- نگاهی همه شمول به رشد و رفاه کودک با برقراری رابطه خوب با کودک و آگاهی از زندگی و شرایط کودک فراتر از مسائل قانونی سختگیرانه پرونده، شود. غالباً متخصصان حقوقی نوع تربیت و سابقه متفاوتی دارند و از پیشینه متفاوتی در مقایسه با کودک که از آن نمایندگی می کنند برخوردارند. آنها باید از این موضوع آگاه باشند و برای درک زمینه‌ای که کودک در آن رشد کرده، تلاش کنند.
- با دیگران مانند مددکاران اجتماعی، والدین، معلمان، پزشکان و روانشناسان، مشورت کنند تا تصویری از نیازهای کودک بدست آورند.
- برای کمک به فراهم کردن زمینه برای موارد فردی، درک کلی و گسترده‌ای از مسائل رایجی که می‌تواند بر کودکان تاثیر بگذارد -مانند تاثیر شاهد بودن یا تجربه خشونت، بیماری روانی، وابستگی به مواد مخدر و الکل و فروپاشی خانواده- لازم است؛
- ملاحظات بلندمدت و کوتاه مدت را برای آینده کودک در نظر بگیرید: آنچه به نفع فوری کودک است باید با بهترین منافع کودک در پنج، ده سال آینده یابیشتر متوازن شود.
- خطرات یک دوره اقدام را که به نظر شما به نفع کودک است را با عوامل محافظتی در زندگی کودک که می‌تواند به کاهش خطرات کمک کند، متعادل کنید.

دادگاه‌ها در انگلستان و ولز منافع کودک را چگونه ارزیابی می‌کنند؟

ارزیابی بهترین منافع کودک شامل ارزیابی رفاه به معنای وسیع است که در صورت لزوم، طیف وسیعی از ملاحظات اخلاقی، اجتماعی، مذهبی، فرهنگی، عاطفی و رفاهی را در نظر می‌گیرد. همه چیز که منجر به رفاه و شادی کودک می‌شود یا به رشد کودک و زندگی حال و آینده او به عنوان یک انسان، از جمله محیط خانوادگی، آموزشی و اجتماعی کودک، و جامعه اجتماعی، فرهنگی، قومی و مذهبی کودک ارتباط دارد و یا به طور بالقوه مرتبط است، در صورت لزوم، در نظر گرفته شود، قاضی باید رویکردی جامع اتخاذ کند.

لرد جاستیس مانبی، ری جی (کودکان) – {۲۰۱۲} EWCA Civ ۱۲۳۳

متخصصان حقوقی باید اطمینان حاصل کنند که نظرات و صدای کودک شنیده می‌شود و در طول روند قانون‌گذاری به آن اهمیت داده می‌شود.

ماده ۱۲ کنوانسیون حقوق کودک تصریح دارد: کودکانی که می‌توانند دیدگاه‌های خود را شکل دهند، حق دارند در کلیه مراحل قضایی یا اداری که بر آنها تأثیر می‌گذارد، شرکت کرده و آزادانه آن نظرات را بیان کنند. باید به نظرات آنها با توجه به سن و بلوغ آنها اهمیت داده شود. این یک حق بسیار مهم در زمینه رسیدگی‌های حقوقی است، در بسیار از کشورها بسیار عادی است که مقامات تصمیماتی بگیرند که تأثیرات مهم و طولانی‌مدتی بر زندگی کودکان داشته باشد، بدون اینکه ابتدا به نظرات خود کودکان گوش دهند.

مشارکت فعال کودکان در پرونده‌های آنها می‌تواند برای آنها و برای روند قانونی بسیار مفید باشد. برای کودکان قربانی و شاهد، شنیدن و در نظر گرفتن نظرات آنها می‌تواند به آنها کمک کند تا بهبود یابند، اعتماد به نفس خود را تقویت کنند و مهارت‌ها و پتانسیل‌های خود را بهتر درک کنند. برای کودکان بزهکار، حق مشارکت می‌تواند به آنها کمک کند تا احساس مسئولیت کنند و می‌تواند به توانبخشی و ادغام مجدد آنها در جامعه کمک کند. تبادل نظر بین یک متخصص حقوقی و یک کودک که از او نمایندگی می‌کند می‌تواند درک بهترین منافع کودک را افزایش دهد و زمینه را برای پیدا کردن راه‌حل خلاقانه برای مشکلات حقوقی فراهم کند. مشارکت باید همیشه داوطلبانه باشد و کودکان نیز حق دارند در صورت عدم تمایل شرکت نکنند.

«همه فرآیندهایی که کودک یا کودکان در آن شنیده می‌شوند و در آن شرکت می‌کنند، باید: شفاف و آموزنده، داوطلبانه، محترمانه، مربوط، متناسب با نیازهای کودک، فراگیر، تحت حمایت آموزش، ایمن و حساس و بی‌خطر و پاسخگو باشند»

(نظریه عمومی شماره ۱۲ کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد)

متخصصان حقوقی نقش مهمی در ایجاد حق مشارکت کودکان در سیستم‌های قضایی دارند. در زیر چند توصیه برای عملی کردن صحیح این موضوع وجود دارد:

- هرگز توانایی کودکان برای تصمیم‌گیری منطقی در مورد زندگی خود را دست کم نگیرید. از توانایی کودکان برای مشارکت با ایجاد اعتماد با آنها حمایت کنید. (رهنمودهای ۴ و ۵)
- تمام اطلاعات مورد نیاز کودکان را در اختیار آنها قرار دهید تا آنها را قادر به مشارکت معنادار کند. (رهنمود ۶)

- برای توانمند ساختن کودکان برای تصمیم‌گیری آگاهانه، توضیح روشن در مورد پیامدهای بلند مدت و کوتاه مدت تصمیمات آنها ارزیابی کنید. (رهنمود ۶)
- قبل از هر جلسه‌ای، با ارائه توضیحات در مورد چگونگی، زمان و مکان جلسه، شرکت‌کنندگان، اینکه چه کسانی اشتراک می‌کنند و چگونه نظرات کودک در نظر گرفته می‌شود، کودک را به اندازه کافی آماده کنید.
- اطمینان حاصل کنید که علایق، دیدگاه‌ها و احساسات کودکان تا حد امکان به وضوح به ارگان‌های مربوطه مانند دادگاه‌ها و خدمات اجتماعی منتقل می‌شود (رهنمود ۱۲)
- اقدامات مثبتی انجام دهید تا اطمینان حاصل شود که همه کودکان، از جمله کودکانی که دارای معلولیت یا چالش‌هایی در ارتباط هستند، می‌توانند مشارکت کنند. (رهنمود ۱۰)
- اطمینان حاصل کنید که وقتی کودکان در جریان دادرسی رسمی شنیده می‌شوند، بتوانند آزادانه نظر خود را ابراز کنند و رسیدگی به پرونده‌های آنها به شیوه‌ای دوستانه انجام شود. به عنوان مثال، در طول مصاحبه پلیس، اگر سؤال نامناسب یا خصمانه باشد، یک متخصص حقوقی باید مداخله کند (رهنمود ۷) و همچنین ممکن است لازم باشد سایر متخصصان حقوقی را در مورد حق مشارکت کودکان آموزش دهند.
- به کودک اطلاع دهید که چگونه دادگاه نظرات او را در تصمیم‌گیری در نظر گرفته است. این بازخورد اغلب نادیده گرفته می‌شود، اما بخش مهمی از فرآیند است و بر این واقعیت تأکید می‌کند که نظرات کودک نه تنها به عنوان یک تمرین شنیده می‌شود، بلکه در واقع جدی گرفته می‌شود.

رابطه متخصص حقوقی یا وکیل مدافع با کودک باید بر اساس اعتماد و حمایت باشد.

ایجاد و حفظ رابطه خوب با کودک پایه و اساس نمایندگی و کمک با کیفیت است. تا آنجا که ممکن است، یک کارشناس حقوقی باید از ابتدا تا پایان پرونده با کودک ارتباط برقرار کند و اگر کودکی تمایلی به یک کارشناس حقوقی از یک جنس خاص تقاضا کرد، باید به آن توجه شود.

از ابتدا، وکلا باید روشن کنند که نقش آن‌ها متفاوت از نقش سایر بزرگسالان در سیستم قضایی، مانند قضات یا دادستان‌ها است و وظیفه آن‌ها ارائه بهترین نمایندگی و حمایت ممکن از کودک است. برای برقراری اعتماد، انتظارات باید در طول فرآیند با دقت مدیریت شوند تا اطمینان حاصل شود که یک وکیل وعده‌ای را ندهد که ممکن است قادر به اجرای آن نباشد. بسته به شرایط پرونده، برقراری اعتماد ممکن است شامل همکاری نزدیک با خانواده کودک و سایر بزرگسالان حامی نیز شود. (رهنمود ۸)

ملاقات حضوری با کودک مطلوب است و این امکان را به وکیل می‌دهد که به کودک توضیح دهد که چه اتفاقی می‌افتد، چه گزینه‌هایی در دسترس است و چه اتفاقی بعداً خواهد افتاد، و به سوالاتی که کودک ممکن است داشته باشد، پاسخ دهد. مشکلات در ارتباط در حین ملاقات حضوری به راحتی بیشتر قابل حل است. همچنین به وکیل این امکان را می‌دهد که از کودک درکی پیدا کند و شرایط کودک را ارزیابی کند. اغلب این امر منجر به درک بیشتر از پرونده و پیدا کردن راه‌حل‌های خلاقانه به منفعت کودک می‌شود. حتی در صورت محدودیت منابع مالی، وکلا باید هر تلاشی را انجام دهند تا با کودک حضوری ملاقات کنند، تا به اندازه لازم برای آماده‌سازی کامل همکاری کنند. هر چند که باید به خاطر داشته باشند که کودک ممکن است تعهداتی در قبال مدرسه و خانواده داشته باشد.

همچنین، علاوه بر ملاقات حضوری، می‌توان از دیگر روش‌های ارتباطی برای حفظ ارتباط با کودک استفاده کرد. وکیل می‌تواند به‌طور منظم اطلاعات را از طریق پست، تلفن، پیامک، رسانه‌های اجتماعی یا ایمیل ارائه دهد. این مهم است که اطمینان حاصل شود که این اشکال ارتباطی برای کودک ایمن، قابل دسترس، محرمانه و قابل اعتماد است. همچنین باید توضیح داد که برخی اشکال ارتباطی ممکن است محرمانه‌تر از دیگران باشند - به‌عنوان مثال، اگر پلیس گوشی را ضبط کند ممکن است بتواند به پیام‌های متنی داخل گوشی دسترسی پیدا کند.

نخستین دیدار به ویژه برای ایجاد تاثیر مثبت و ایجاد احساس امنیت و حمایت برای کودک بسیار مهم است. مانند دیدار با یک مشتری بزرگسال، باید به دقت برای دیدار اول آماده شوید و با خواندن تمام مواد مربوطه و آشنایی با قانون مربوطه و پیشینه کودک، به دیدار اول بروید. بهتر است دیدارها در یک محیط راحت و مناسب کودک انجام شود تا کودک بهترین فرصت ممکن، برای احساس امنیت و صحبت

آزاد داشته باشد. بعضی اوقات مکان ایده‌آل خانه کودک خواهد بود. اگر اولین دیدار در یک دفتر انجام می‌شود، باید به اندازه کمی برای این دیدار منابع لازم تهیه شود تا فضا مناسب کودک شود. اطمینان حاصل شود که پرسنل، آموزش دیده باشند تا بدانند چگونه به کودک خوش‌آمد بگویند و در اتاق انتظار انواع اسباب بازی و کتاب مناسب کودکان موجود باشد. اجازه ندهید کودکان برای مدت طولانی انتظار بکشند و اتاق دیدار را به گونه‌ای غیر رسمی ترتیب دهید تا وکیل پشت یک میز ننشیند.

اگر اولین دیدار در یک مقر پلیس، سلول دادگاه، مرکز بازداشت یا مرکز اقامتی اتفاق می‌افتد، به این نکته توجه کنید که چقدر این تجربه استرس‌زا است و باعث آسیب‌پذیری کودک می‌شود. وکلا اغلب با کار در این محیط‌ها آشنا هستند و ممکن است فراموش کنند که واقعاً چقدر می‌تواند برای دیگران ترسناک باشد. در این شرایط به موقع حاضر باشید (زیرا انتظارات طولانی ممکن است اعتماد به تعهد شما را کم کند)، به صورت خصوصی دیدار کنید (ایده‌آل در یک اتاق جداگانه بدون حضور پلیس یا افسران بازداشت) و از روش‌های ارتباط مناسب استفاده کنید.

در هر کجا که دیدار صورت می‌گیرد، قبل از ورود به بحث مسائل حقوقی، با بحث‌های غیر رسمی درباره کودک شروع کنید تا یخ‌ها با کودک آب شود و کودک بتواند اعتماد کند. به کودک اطلاع دهید که شما اینجا هستید تا کمک کنید و جانب او هستید. امکان استراحت را فراهم کنید و توجه کنید که کودک ممکن است دچار ناراحتی باشد یا دشواری در تمرکز داشته باشد.

آمادگی و سازمان‌دهی نیز در برقراری رابطه و اطمینان مهم هستند. مهم است که بدانید کودک چگونه به دادگاه یا به جلسه بعدی خواهد رفت، چگونه هزینه‌های سفر پرداخت خواهد شد و بهترین روش ارتباط در صورت تغییرات آخرین لحظه چیست. در نهایت، اگر رابطه با کودک ناکارآمد شود و یا او درخواست تغییر وکیل کند، آنگاه احترام به حق انتخاب وکیل کودک و همچنین توضیح مشکلاتی که ممکن است بعداً پیش بیاید، حیاتی است.

«کار با کودکان بیشتر از یک وکیل حرفه‌ای بودن است، زیرا گاهی اوقات باید روانشناس باشیم تا صدای کودکان را درک کنیم.»

یک وکیل در آلبانی

رهنمود پنجم: ارتباط حساسی به کودک

کودکان نمی‌توانند به طور معنادار در روند مراحل قضایی شرکت کنند، مگر اینکه وکلا به آنها با روشی حساس با کودکانگی‌شان ارتباط برقرار کنند.

ارتباط پایه‌ای با کیفیت خوب، یک کمک حقوقی است. برای ارتباط موثر با کودک، وکلا باید به روشی متفاوت از آنچه با بزرگسالان استفاده می‌شود، عمل کنند. آنها باید به سن، جنسیت، دین، ناتوانی جسمی و/یا ذهنی، سطح اعتماد به نفس و مرحله رشد کودک، وضعیت عاطفی، آموزش و فرهنگ او توجه کند. آنها همچنین باید در نظر داشته باشند که رشد کودکان پویا است و به شدت تحت تاثیر تجربیات و روابط آنها با افراد مهم در زندگی‌شان، و واکنش‌ها و ادراکات آنها از این تجربیات و روابط، قرار می‌گیرد.

برای ارزیابی توانایی کودکان، مهم است که بر اساس سن یا دوره‌های سنی آنها، فرضیه‌پردازی نکنید، بلکه دانش درباره توسعه کودکان را با اطلاعاتی که درباره کودک در مقابل‌تان دارید، یکی کنید. حیاتی است که روشی که یک وکیل با کودک ارتباط برقرار می‌کند، هیچ جنبه‌ای از تجربیات تبعیض‌آمیز یا سوءاستفاده از کودک را تقویت نکند.

ارتباط خوب دارای اجزای مختلفی است که شامل موارد مختلف باشد مانند: ارائه اطلاعات مورد نیاز به طرف؛ گوش دادن به طور فعال و بحث کردن در مورد گزینه‌های مختلف به شیوه‌ای بی‌طرفانه تا کودک بتواند کنترل تصمیم‌گیری را حفظ کند؛ ایجاد فرصت برای داشتن افراد حمایت‌کننده با کودک در طول مشاوره‌ها (مانند والدین/نگهبان، یک حرفه‌ای مورد اعتماد، برادر یا خواهر یا دوست)؛ صبور بودن و فهمیدن؛ و صحبت کردن به شیوه‌ای روشن و دقیق، و با اصطلاحاتی که کودک می‌تواند درک کند:

- از واژگان ساده استفاده کنید که مناسب سن و پس‌زمینه کودک باشد؛
- از کلمات کوتاه و متداول استفاده کنید؛
- از جملات کوتاه استفاده کنید؛
- سوالات روشن و واضح بپرسید؛
- از استفاده از زبان حرفه‌ای و اصطلاحات حقوقی خودداری کنید.

«هر کودک دچار تغییرات اجتماعی و فیزیکی اساسی است. وقتی خودتان مخالفت یا بی‌حوصله می‌شوید، سعی کنید خودتان را جای کودک قرار دهید.»

یک وکیل در بوسنی و هرزگوین

کودکان زبان را به همان شکلی که بزرگسالان استفاده و درک می‌کنند، استفاده نمی‌کنند، و ممکن است آنها گستره‌ای گسترده از توانایی در ارتباط با کودکان هم‌سن و سالشان داشته باشند. کودکان جوان‌تر ممکن است مشکلاتی در درک زبان انتزاعی و دوپهلوی داشته و ممکن است مشکلاتی در مفاهیم زمان، فضا و اندازه‌گیری و شکل‌دهی داستان‌های روشن داشته باشند. علاوه بر این، کودکان پیش دبستانی ممکن است مشکلاتی در درک دیدگاه‌های دیگران داشته و بنابراین فرض کنند که دیگران باید به همان روش و حسی که آنها احساس می‌کنند، فکر کنند و احساس کنند. کودکان بزرگتر ممکن است این ویژگی‌های رشدی را داشته باشند و همچنین به توجه بیشتری نسبت به مواردی که به آنها توهین می‌کنند، حساس باشند.

این موارد در نظریه عمومی شماره ۱۲ کمیته حقوق کودکان، در مورد حق شنیده شدن، ذکر شده است، و ماهیت آن این است که «کودک از سن کم قادر است نظرانی داشته باشد، حتی زمانی که او نمی‌تواند آن‌ها را به زبان بیان کند.» کارشناسان حقوقی باید به روش‌های مختلفی که کودکان کم سن و سال تجسم خود را بیان می‌کنند، شامل بازی، رفتار، تعامل با مراقبین و زبان اشاره، با آنها ارتباط برقرار کنند.

ارتباطات مناسب با کودکان؛ سوالاتی که یک وکیل کودک باید در نظر بگیرد:

- آیا مسائل حقوقی مورد نظر را در پرونده، به حد امکان، از دیدگاه یک کودک، نه یک بزرگسال، در نظر گرفته‌ام؟
- آیا کودک به اندازه لازم درباره پرونده/وضعیت می‌فهمد: آیا می‌توان بیشتر توضیح داد یا نیاز به توضیح بهتری دارد؟
- اگر من با کودک با رفتار متفاوت از یک مشتری بزرگسال برخورد می‌کنم، آیا این به نفع کودک است؟
- آیا نظرات بزرگسالان درگیر در این پرونده، تاثیرات زیادی بر من دارد؟

کودکان ممکن است دارای توجه کمی باشند و دایره واژگان و توانایی محدودی برای روایت وقایع به ترتیب زمانی داشته باشند. آن‌ها ممکن است از پیامدهای افشای برخی اطلاعات برای خود یا خانواده‌شان بترسند و احساس شرم، دل‌زدگی یا احساس گناه کنند. بسیاری از کودکان می‌خواهند که به خواسته‌های بزرگسالان، از جمله مقام‌های حقوقی، به صورت اختیاری پاسخ دهند، به این ترتیب که چیزهایی که فکر می‌کنند از آنها انتظار می‌رود را بگویند، یا آن‌ها ممکن است طوری پرورش داده شده باشند که باید به بزرگسالان گوش دهند اما با آنها بحث نکنند. آن‌ها ممکن است به سادگی پیچیدگی مسائل حقوقی را نفهمیده باشند و اصطلاحات حقوقی آنها را سردرگم کند.

بهتر است یک جلسه با کودک به دقت سازماندهی شود. در بخش اول، وکیل باید خودش را معرفی کند و با توضیح هدف مصاحبه، کسانی که حضور دارند، مدت زمان مصاحبه و چه اتفاقاتی پس از آن خواهد افتاد، کودک را آرام کرده و احساس راحتی را به او القا کند. وکیل همچنین باید توضیح دهد که مصاحبه چگونه ضبط می‌شود و اطلاعاتی که کودک ارائه می‌دهد چگونه استفاده خواهد شد. مهم است بدانیم چه زمانی کودک نیاز دارد تا احساس امنیت کند و آرامش خود را به دست آورد تا صحبت را با او آغاز کنیم، به خصوص زمانی که کودک در حال یادآوری رویدادهایی است که برایشان تروماتیک هستند یا جزئیات شخصی را شامل می‌شوند.

کودکان احتمالاً نظریات‌شان را در بهترین شکل، وقتی اعلام می‌کنند که به آنها آزادی داده شود که به روش و زبان و زمان خودشان، این کار را انجام دهند. مهم است که صبور باشید، به سکوت کودک احترام بگذارید و عجله نکنید و یا کلماتی را به دهان‌شان نگذارید. به کودکان باید گفته شود که وقتی از آنها سوالی می‌شود، اگر جواب را نمی‌دانند، یا یادشان نمی‌آید، این قابل قبول است که بگویند: «نمی‌دانم». و اینکه می‌توانند اگر سوال را نفهمیدند، پرسند. باید تأکید شود که اگرچه به سوالاتی که مطرح می‌شود، پاسخ درست یا غلط وجود ندارد، اما مهم است که اطلاعات درست و به اندازه کافی دقیق داده شود. همچنین باید به آنها اطمینان داده شود که استفاده از کلمات «ناپسند» در مواقع لازم قابل قبول است.

صحت‌های کودک را خلاصه کنید. این یک مهارت کلیدی در آوردن ساختار به مصاحبه است. وکیل می‌تواند از این ابزار برای تأیید درک پرونده استفاده کند، جنبه‌های مختلف مطرح شده توسط کودک را گردهم آورد و سپس آنچه را که کودک قبلاً بیان کرده، بیشتر بررسی کند یا مصاحبه را به موضوع جدیدی منتقل کند. وقتی بررسی می‌کنید که کودک اطلاعات داده شده را می‌فهمد، بهتر است به جای اینکه پرسید «می‌فهمی؟»، سؤالات خاصی مانند «جلسه بعدی شما در چه تاریخی است؟» پرسید. اگر یکی از راه‌های توضیح کار نمی‌کند، راه دیگری را امتحان کنید. اگر ارتباط بسیار چالش‌برانگیز است، ممکن است لازم باشد با مددکاران اجتماعی یا دیگر متخصصان برای تسهیل ارتباط کار کنید.

هنگامی که برای روشن شدن رویدادها یا درخواست اطلاعات بیشتر، لازم است سوالاتی پرسیده شود، باید تا حد امکان باز باشد. سوالاتی که از عبارت «به من بگو» یا کلمه «توصیف» استفاده می‌کنند، نمونه‌های مفیدی از این نوع سؤال هستند، مانند «شما گفتید امروز صبح در مترو بودید که اتفاقی افتاد: هر چیزی را که می‌توانید به خاطر بسپارید به من بگویید». سوالات پیشنهادی که کودک را به سمت پاسخ خاصی سوق می‌دهد هرگز نباید استفاده شود. از تکرار سؤالات باید اجتناب شود زیرا این می‌تواند به کودکان نشان دهد که پاسخ‌های قبلی آنها غیرقابل قبول یا «اشتباه» بوده است.

ختم یک جلسه به طرز درست، حیاتی است. از کودک باید پرسید که آیا چیز دیگری وجود دارد که بخواهند به آن اشاره کنند یا بخواهند به شما بگویند یا سؤالی که مایلند بپرسند. همچنین تکرار نحوه استفاده از اطلاعات و مدیریت انتظارات کودک در مورد آنچه ممکن است در آینده بیفتد نیز مهم است. باید از کودک تشکر کرد و از هرگونه خدمات حمایتی در دسترس او را مطلع ساخت.

وکلا باید در نظر داشته باشند که کودک ممکن است اصطلاحات حقوقی را درک نکند و مسائل حقوقی موجود ممکن است پیچیده باشد. اصطلاحاتی که هر روز توسط افراد حرفه‌یی استفاده می‌شوند مانند «مددکار اجتماعی»، «دادگاه‌ها»، «استماع»، «تجدیدنظر» و غیره، ممکن است برای کودکی که قبلاً هرگز فرآیند عدالت را تجربه نکرده، ناآشنا باشد. برای مثال، حتی اگر والدین کودکی از هم جدا شده باشند، ممکن است کودک نداند که اصطلاح «طلاق» در واقع به چه معناست. اصطلاحات پیچیده‌ای مانند «فرض بر بی‌گناهی» می‌تواند مشکل‌سازتر باشد. ایجاد یک واژه‌نامه مناسب برای کودکان از اصطلاحات کلیدی که کودکان و خانواده‌هایشان می‌توانند با خود ببرند، می‌تواند مفید باشد. وسایل کمک بصری - مانند نمودارها، فلوجارت‌ها و تصاویر - نیز می‌توانند در انتقال اطلاعات مفید باشند.

«ما باید به کودکان علاقه خود را نه تنها به وضعیت حقوقی بلکه به سلامت روانی اجتماعی آنها نشان دهیم.»

یک وکیل در آلبانی

به ارتباط غیر کلامی هم فکر کنید. سعی کنید تا حد امکان طبیعی رفتار کنید و از کودک سرخ بگیریید. اگر از برقراری تماس چشمی ناراحت است، او را مجبور نکنید. گاهی اوقات بی‌میلی به بیان معلومات ناشی از ترس یا استرس و ناراحتی شدید در یادآوری خاطرات دردناک است. در چنین شرایطی، وکیل باید در ایجاد احساس راحتی و امنیت در کودک پیشگیرانه عمل کند و در صورت لزوم رویکرد متفاوتی را برای دریافت اطلاعات و خواسته‌های کودک اتخاذ کند. در صورت لزوم، وکیل باید به دنبال گرفتن کمک از دیگران برای ایجاد شرایط مناسب صحبت با کودک باشد.

چک لیست ارتباطات

- از اصطلاحات ملموس و جملات ساده استفاده کنید.
- سوالات باز پرسید و تا حد امکان اطلاعات کمتری را به مکالمه وارد کنید، تا مطمئن شوید که کودک تحت تاثیر صحبت‌های شما قرار نمی‌گیرد.
- بررسی کنید که آیا کودک به درستی آنچه را که به او گفته شده فهمیده است یا خیر.
- کودک را تشویق کنید که وقتی چیزی را نمی‌فهمد بپرسد.
- اگر کودک در طول مکالمه احساساتی شد مثلا اشک ریخت یا به شدت آشفته شد، آن احساسات را بپذیرید (می‌بینم که شما را غمگین می‌کند!) و به کودک اطمینان دهید که مشکلی ندارد. اینطوری احساس کند و احساساتش را نشان دهد. می‌توانید تمرکز مکالمه را به چیزی کمتر ناراحت کننده تغییر دهید تا زمانی که کودک آماده بازگشت به آن شود.
- سوالات مشخصی پرسید که با کی/چه/کجا شروع شود.
- فرض نکنید که یک کلمه برای کودک همان معنایی را دارد که برای بزرگسالان دارد.
- هنگام طراحی سوالات واضح باشید و تا حد امکان آنها را تکرار کنید.
- هر بار در مورد یک رویداد از کودک پرسید.
- به پاسخ‌های کودک واکنش مثبت نشان دهید: تشویق و تحسین می‌تواند کودک را در شریک ساختن اطلاعات تشویق کند.
- در همان سطح کودک بنشینید.
- در مورد کودکان بزرگتر، آنها را به جای کودک به عنوان جوان خطاب کنید و بر ارزش و اهمیت مشارکت آنها تاکید کنید. (به شرط اینکه این به نفع آنها باشد).
- کودک را تشویق کنید تا قبل از پایان مکالمه، هر سوالی دارد از شما بپرسد.
- در پایان مکالمه از کودک به خاطر مشارکت در جلسات تشکر کنید.

رهنمود ششم: ارائه اطلاعات مرتبط و قابل اعتماد

متخصصان حقوقی باید اطلاعات قابل اعتماد و مرتبط را در اختیار کودکان قرار دهند تا آنها بتوانند به طور معناداری در تصمیم‌گیری شرکت کنند.

کودکان نمی‌توانند به طور معناداری در فرآیندهای قانونی شرکت کنند، مگر اینکه درک روشنی از حقایق داشته باشند و از پیامدهای احتمالی تصمیماتی که می‌گیرند آگاه باشند. اطلاعات موثق و مرتبط باید مستقیماً به زبانی ساده و قابل دسترس در اختیار کودکان قرار گیرد تا آنها بتوانند آگاهانه تصمیم بگیرند، حتی اگر همیشه تصمیم‌گیرنده اصلی نباشند.

«مهم است که توانایی کودک در درک موقعیت و توضیحات و توصیه‌های شما را دست کم نگیرید.»

یک وکیل در صربستان

اطلاعات ارائه شده باید جزئیات خاص مربوط به پرونده آنها را پوشش دهد و همچنین ممکن است شامل موارد زیر باشد:

- نقش وکیل مدافع و آنچه که او می‌تواند (و یا نمی‌تواند) برای آنها انجام دهد.
- نظم ارتباطی که کودک می‌تواند از تیم حقوقی انتظار داشته باشد.
- اصل رازداری چگونه در مورد کودک در رابطه با بزرگسالان دیگر، مانند والدین، روانشناسان، دادگاه‌ها، پلیس، معلمان و غیره اعمال می‌شود و شرایطی که در آن ممکن است این اصل نقض شود.
- ماهیت مسائل حقوقی و رسیدگی، و چرایی دخالت کودک.
- نقش بازیگران مختلف در پرونده، به عنوان مثال پلیس، مددکاران اجتماعی و قضات.
- حقوق خاص کودک در هر مرحله از دادرسی: به عنوان مثال، حق سکوت، حق ابراز عقیده، حق حمایت و حق جبران خسارت.
- تصمیماتی که دادگاه اتخاذ خواهد کرد و چه اطلاعاتی در هنگام اتخاذ این تصمیمات در نظر گرفته می‌شود، از جمله اینکه چگونه و چه زمانی نظرات کودک در نظر گرفته می‌شود.
- هر جلسه آتی، از جمله اینکه در مورد چه چیزی است، چه مدت طول می‌کشد و آیا کودک باید در آن شرکت کند یا خیر.

- اینکه آیا کودک ممکن است در دادرسی رسمی شهادت دهد یا نه و مزایا و معایب آن (رهنمود ۷)
- سوگند در دادگاه به چه معناست.
- چگونه و توسط چه کسی ممکن است کودک در جریان دادرسی رسمی مورد بازجویی قرار گیرد.
- تخمین مدت زمان کل فرآیند.
- مکانیسم‌های پشتیبانی موجود و نحوه دسترسی به آنها (پزشکی، روان‌شناختی، واحدهای حمایت از قربانیان و غیره).
- اقدامات ایمنی و حفاظتی موجود، مانند خانه‌های امن یا دستورات حفاظتی.
- معنی و پیامدهای هر دستور صادر شده دادگاه.
- راه‌های تجدیدنظر یا شکایت پس از تصمیم دادگاه.
- فرصت‌هایی برای درخواست جبران خسارت از جمله جبران خسارت مالی.

از همان ابتدا، وکیل باید انتظارات را مدیریت کند و کودک را برای این احتمال آماده کند که دادگاه ممکن است تصمیمی بگیرد که کودک دوست ندارد. برای مثال، ممکن است کودک به حبس محکوم شود یا یکی از اعضای خانواده از تماس با کودک محروم شود.

اطلاعات باید طوری بیان شود که کودک بتواند انتخاب‌هایی را که در دسترس است، درک کند و مزایا و معایب گزینه‌های مختلف را بسنجد. گاهی اوقات لازم است که یک اطلاعات را چندین بار تکرار کنید تا اطمینان حاصل شود که کودک به درستی درک کرده است. در حالی که این احتمال وجود دارد که والدین نیز نیاز به دریافت اطلاعات در مورد پرونده‌های حقوقی فرزندان خود داشته باشند، ارتباط با والدین نباید جایگزینی برای اطلاع‌رسانی به فرزندان باشد. حق اطلاعات کودکان دارای معلولیت باید رعایت شود، برای مثال، آنها ممکن است نیاز داشته باشند که اطلاعات بیشتر تکرار شود، یا در قالب‌های متفاوتی مانند خط بریل تهیه شود.

داشتن جزوه‌هایی که به زبان واضح اطلاعات اولیه در مورد سیستم قضایی و نقش کارشناس حقوقی را ارائه می‌دهند، می‌تواند مفید باشد. این جزوات باید برای استفاده در گروه‌های سنی مختلف و در زمینه‌های مختلف (کیفری، مدنی و غیره) تطبیق داده شود. در مواردی که چنین مطلبی قبلاً وجود نداشته باشد، متخصص حقوقی باید در نظر داشته باشد که آنها را توسط کانون وکلا یا یک وزارتخانه مربوطه تهیه کند.

رهنمود هفتم: مشارکت موثر در دادرسی رسمی

متخصصان حقوقی باید اطمینان حاصل کنند که کودکان در مراحل قانونی رسمی به شیوه‌ای معنادار و ایمن و با حمایت کافی و تدابیر رویه‌ای در محل شرکت می‌کنند. ممکن است همیشه به نفع کودک نباشد که مستقیماً در مراحل قانونی رسمی مانند محاکمه یا جلسات حضانت شرکت کند. برای یک کودک قربانی یا شاهد، این می‌تواند شامل زنده کردن رویدادهای آسیب‌زا و قرار گرفتن در معرض افرادی باشد که به آنها آسیب رسانده‌اند. همچنین می‌تواند کودکی را که در جریان دادرسی‌های خانوادگی گرفتار شده در معرض اطلاعات نامناسب و مضر در مورد شرایط خانوادگی خود قرار دهد. یک متخصص حقوقی باید هنگام تصمیم‌گیری برای بهترین اقدام، مزایا و معایب را در هر مورد بسنجد. در نظر گرفتن عوامل زیر مفید است:

- بررسی ضرورت شهادت شفاهی کودک برای پیشبرد پرونده؛
- بررسی کیفیت شواهد جایگزین (مثلاً اگر قبلاً ضبط شده باشد)؛
- سن، بلوغ، آسیب‌پذیری، درک، ظرفیت و شایستگی کودک؛
- بررسی مدت زمانی که از وقوع رویدادهای مورد بحث گذشته؛
- حمایت (یا عدم حمایت) که کودک از طرف خانواده یا منابع دیگر دارد؛
- خواسته‌های کودک؛
- نظرات والدین یا قیم قانونی؛

«گفتن اینکه دادگاه‌های داخلی همیشه موظفند در پرونده‌های حضانت یکی از والدین در رابطه به حق تماس او با کودک نظر کودک را بشنوند دور از واقعیت است. اما این موضوع با توجه به شرایط خاص هر مورد بستگی به سن و بلوغ کودک مربوط دارد.»

دادگاه اروپایی حقوق بشر، رای ۸ ژوئیه ۲۰۰۳

اقداماتی وجود دارد که یک متخصص حقوقی می‌تواند برای حمایت از کودکی که در دادرسی‌های رسمی شهادت شفاهی می‌دهد انجام دهد تا کودک احساس راحتی و امنیت بیشتری داشته باشد و بتواند بهترین شواهد ممکن را ارائه دهد. به عنوان مثال، کودک می‌تواند از قبل با چیدمان اتاق انتظار و دادگاه، هر وسیله‌ای که ممکن است مورد استفاده قرار گیرد، مانند دوربین مداربسته و نقش‌های مختلف افراد در دادگاه و محل ایستادن آنها آشنا شود. در برخی کشورها، چنین برنامه‌های آشنایی می‌تواند توسط خود دادگاه

سازماندهی شود، اما در برخی دیگر ممکن است انجام این کار به عهده متخصص حقوقی باشد. اگر بازدید از دادگاه امکان پذیر نباشد، ارائه نقاشی از دادگاه و توضیح نقش افراد مختلف در آن می تواند مفید باشد. یک وکیل همچنین می تواند به دنبال اصلاح یا تغییر بعضی از اقدامات باشد تا به کودک کمک کند تا احساس امنیت و راحتی کند. این موارد می تواند شامل موارد زیر باشد:

- داشتن وقفه های مکرر؛
- اطمینان از برگزاری جلسات به صورت خصوصی؛
- داشتن اتاق انتظار مجزا برای کودکان قربانی و شاهد؛
- درخواست حذف تشریفات لباس دادگاه (لباس و غیره)؛
- درخواست از کودکی که در صورت امکان از طریق دوربین مدار بسته شهادت دهد؛
- موافقت با محدودیت های مربوط به ماهیت و نحوه سؤال هایی که برای کودک گذاشته می شود؛ برای مثال موافقت با استفاده از سؤال های کوتاه و ساده، عدم استفاده از تکنیک های پرسشگری پرخاشگرانه، تعیین محدودیت های زمانی و استفاده از وسایل کمک تصویری مانند نقشه؛
- درخواست اجازه برای اینکه کودک بتواند کنار یک بزرگسال حامی بنشیند و درخواست اینکه تمام طرفین در همان سطح بنشینند که کودک نشسته است؛
- داشتن جلسات استماع کوتاه که ظرفیت تمرکز و توجه کودک را در خود جای دهد؛
- محدود کردن وقفه های غیرموجه یا حواس پرتی در دادرسی، مانند ورود و خروج افراد از دادگاه؛
- محدود کردن افراد حاضر در اتاق به اشخاصی که مستقیماً درگیر رسیدگی هستند؛
- اطمینان از همراهی کودک توسط یک فرد مورد اعتماد؛
- بررسی اینکه آیا حضور اعضای خانواده کودک در جریان رسیدگی مناسب است یا خیر؛
- اطمینان از اینکه تعامل قضات، دادستان ها و سایر وکلای با کودک به شیوه ای محترمانه و حساس باشد؛
- اطمینان از حضور مترجم در صورت نیاز؛

یادآوری این نکته مهم است که اطلاعات داده شده به کودک در صورت طولانی بودن ممکن است نیاز به تکرار داشته باشد. دوره‌های زمانی بین جلسات دادگاه و محاکمه نهایی، و اینکه مسئولیت مستمری وجود دارد اطمینان حاصل کنید که کودک کاملاً مطلع است و بنابراین قادر به مشارکت است.

«در جایی که محیط ترسناک، خصمانه، یا نامناسب برای سن او باشد، نمی‌توان صدای کودک را به طور موثر شنید. دادرسی باید هم در دسترس باشد و هم برای کودکان مناسب باشد. باید توجه ویژه‌ای به جزئیات مثل ارائه اطلاعات مناسب به کودک، حمایت کافی برای دفاع از خود، کارکنان آموزش دیده مناسب، طراحی اتاق‌های دادگاه، لباس قضات و وکلا، صفحه‌های تماشای ویدیویی و اتاق‌های انتظار جداگانه شود.»

نظریه عمومی شماره ۱۲، حق شنیده شدن (۱ ژوئیه ۲۰۰۹ کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد

رهنمود هشتم: کار با اعضای خانواده و سایر بزرگسالان حامی

«در جایی که محیط ترسناک، خصمانه، یا نامناسب برای سن او باشد، نمی‌توان صدای کودک را به طور موثر شنید. دادرسی باید هم در دسترس باشد و هم برای کودکان مناسب باشد. باید توجه ویژه‌ای به جزئیات مثل ارائه اطلاعات مناسب به کودک، حمایت کافی برای دفاع از خود، کارکنان آموزش دیده مناسب، طراحی اتاق‌های دادگاه، لباس قضات و وکلا، صفحه‌های تماشای ویدیویی و اتاق‌های انتظار جداگانه شود.»

نظریه عمومی شماره ۱۲، حق شنیده شدن (۱ ژوئیه ۲۰۰۹ کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد

در بیشتر موارد، یک متخصص حقوقی با خانواده کودک (یا با سایر بزرگسالان حمایت کننده) رابطه همکاری و حمایتی ایجاد می‌کند. با این حال، مهم است که از همان ابتدا مشخص شود که عملکرد وکیل با موافقت کودک انجام می‌شود نه بزرگسالان. این بدان معنی است که اگر دستورالعمل‌های یکی از اعضای خانواده با دستورالعمل‌های کودک مغایرت داشته باشد، وکیل آن را نمی‌پذیرد. علاوه بر این، باید روشن شود که محرمانه بودن اظهارات در گفتگو با اعضای خانواده اعمال نمی‌شود. در صورت نیاز، به والدین توصیه کنید که برای خودشان وکیل مستقل تهیه کنند و یا آنها را به سایر ارائه‌دهندگان خدمات ارجاع دهند.

حتی با کودکان کوچک‌تر، ارتباط باید از طرف کودک هدایت شود، اگرچه با ارتباط با بزرگسالانی که از آنها حمایت می‌کنند تکمیل شود. گاهی اوقات ممکن است لازم باشد از بزرگسالان حامی بخواهید بیرون منتظر بمانند تا کودک بتواند آزادانه‌تر صحبت کند (وبالعکس) تمرین کنندگان باید از پویایی قدرت در روابط بزرگسالان و کودکان آگاه باشند و نسبت به احتمال دستکاری یا ترساندن کودک هوشیار باشند. مهم است که علایق دیگران مانند والدین یا خواهر و برادرها که ممکن است صریح‌تر و پُر سر و صدا تر باشند، با علایق کودک در تضاد یا اولویت قرار نگیرد. این امر به ویژه در شرایطی که والدین هزینه‌های وکیل را پرداخت می‌کنند مهم است و بنابراین ممکن است تصور کنند که منافع آنها بر منافع کودک برتری دارد.

در مواردی که یک وکیل هم وکالت کودک و هم بزرگسال را بر عهده دارد و منافع متضاد وجود دارد، باید یک نماینده مستقل برای نمایندگی از نظرات و منافع کودک تعیین شود.

اگر یک کودک در مورد پرونده‌ای تصمیم بگیرد که یک وکیل آن را به نفع کودک نمی‌داند، برای مثال انتخاب بازگشت به خانه نزد والدین بدسرپرست، می‌تواند بسیار چالش برانگیز باشد. در چنین شرایطی، وکیل مدافع همانطور که در مورد یک مشتری بزرگسال انجام می‌شود، باید سعی کند کودک را، با استفاده از رابطه اعتماد از قبل موجود و شناسایی واضح گزینه‌های جایگزین برای کودک متقاعد کند. ممکن است وکیل همچنین نیاز به همکاری با سایر متخصصان داشته باشد تا درک کاملی از نیازها و خواسته‌های کودک و خطرات مرتبط با تصمیم به دست آورد.

رهنمود نهم: حریم خصوصی و رازداری

وکلائی مدافع باید از حق کودک برای حفظ حریم خصوصی در طول رسیدگی‌های حقوقی حمایت کنند و اطمینان حاصل کنند که تمام ارتباطات با کودک مطابق با کدهای رفتار حرفه‌ای محرمانه است.

حق حفظ حریم خصوصی بسیار مهم است. کودکان قربانی و شاهد ممکن است در صورت افشای هویت‌شان مستقیماً در معرض خطر قرار گیرند و آسیب‌های عاطفی شدیدی را تجربه کنند، و اگر در مورد متهمان کودک به طور گسترده تبلیغ شود، می‌توانند تبعیض و انگ را تجربه کنند. سطح خطر ناشی از نقض حق حریم خصوصی ممکن است همیشه برای سایر متخصصان دادگستری درگیر در پرونده، مانند قضات یا دادستان، به وضوح آشکار نباشد. وکلای مدافع نقش مهمی در حمایت از این حق ایفا می‌کنند و باید نهایت تلاش خود را برای اطمینان از این موارد انجام دهند:

- جلسات دادگاه مربوط به کودکان به صورت خصوصی برگزار می‌شود مگر اینکه دلایل روشنی وجود داشته باشد که علنی بودن آن به نفع کودک است.
- در تصمیم دادگاه در مورد پرونده هویت کودک فاش نشود.
- سوابق جنایی کودکان پس از رسیدن به سن بلوغ فاش نمی‌شود.
- اگر جزئیات یک پرونده برای اهداف آموزش حقوقی یا به دلیل منافع عمومی در رسانه‌ها به اشتراک گذاشته شود، کودک با این افشا موافقت می‌کند و جزئیات ارائه شده هویت کودک را فاش نمی‌کند.
- رسانه‌ها اطلاعاتی را که می‌تواند منجر به نقض حریم خصوصی کودک شود را فاش نمی‌کند. باید علیه سازمان‌های رسانه‌ای که حریم خصوصی کودک را نقض می‌کنند، دعوا یا شکایت شود.

در اکثر کشورها، روابط بین موکل و وکیل تابع قوانین سختگیرانه‌ای در مورد رازداری است و این امر به همان اندازه برای کودکان و بزرگسالان صدق می‌کند. این قوانین در مورد جلسات، مکاتبات، مکالمات تلفنی و سایر اشکال ارتباطی مانند رسانه‌های اجتماعی اعمال می‌شود. این یک بخش حیاتی از ایجاد رابطه اعتماد با مشتری کودک و اطمینان از اینکه کودک می‌تواند آزادانه و آشکار با وکیل صحبت کند، است. در عمل این بدان معنی است که یک وکیل مدافع باید:

- به مشتری کودک اطلاع دهد که صحبت‌های آنها محرمانه خواهد بود.
- توضیح دهد که مبادلات بین متخصصان حقوقی و اعضای خانواده توسط همان قوانین محرمانه محافظت نمی‌شود.

- مراقب حفظ محرمانه بودن همه اشکال ارتباط باشد. برای مثال، در صورت ملاقات با موکل در ایستگاه پلیس یا راهرو دادگاه، اطمینان حاصل کند که نمی‌توان آنها را شنود کرد. و اگر با موکل کودکی که در بازداشت به سر می‌برد تلفنی صحبت می‌کند، بررسی کند که آیا می‌توان آن را شنود کرد یا خیر.

- اطمینان حاصل کند که داده‌های شخصی کودک (مثلاً اطلاعات پرونده) مطابق با قوانین ملی محافظت می‌شوند و به طور ایمن نگهداری می‌شوند و اشخاص ثالث نمی‌توانند به آنها دسترسی داشته باشند، مگر اینکه مطابق با بهترین منافع کودک و قوانین حفاظت از داده‌ها باشد. این بدان معناست که هیچ اطلاعات یا داده‌های شخصی در دسترس نبوده و یا منتشر نمی‌شود، به ویژه در رسانه‌ها، که می‌تواند (مستقیم یا غیر مستقیم) هویت کودک را فاش کند. این شامل: تصاویر، توضیحات مفصل کودک یا خانواده کودک، نام یا آدرس، سوابق صوتی و تصویری و غیره است.

ممکن است شرایط استثنایی وجود داشته باشد که در مقررات ملی مجاز است، که در آن وکیل مدافع اطلاعات محرمانه موکلان خود را به یک مرجع مناسب فاش کنند. در بسیاری از حوزه‌های قضایی، در صورتی که خطر عدم افشای آن وجود داشته باشد، منجر به مرگ یا آسیب شخصی یک فرد شود، یا اگر آنچه کودک فاش می‌کند به یک فعالیت مجرمانه مربوط باشد، می‌توان از قوانین سختگیرانه محرمانگی وکیل و موکل چشم‌پوشی کرد. چنین موقعیت‌هایی ممکن است شامل مواردی باشد که در آن کودک اطلاعاتی را نشان می‌دهد که نشان‌دهنده تداوم آزار جنسی یا سایر سوءاستفاده‌های فیزیکی است، اما از افشای چنین اطلاعاتی به اشخاص ثالث خودداری می‌کند. به طور مشابه، ممکن است موقعیت‌هایی وجود داشته باشد که در آن یک بزرگسال سوءاستفاده‌ای را که توسط خودش یا بزرگسال دیگری علیه یک کودک انجام شده را افشا کند، اما اجازه هرگونه افشاگری را نمی‌دهد.

این می‌تواند یک موقعیت بسیار چالش‌برانگیز باشد زیرا اصل رازداری در قلب ایجاد یک رابطه قابل اعتماد با یک موکل کودک نهفته است. هیچ پاسخ روشنی وجود ندارد، اما در چنین شرایطی، وکیل باید موقعیت را در قوانین ملی در مورد اینکه چه زمانی نقض محرمانگی قابل قبول است، ارزیابی کند. در بسیاری از حوزه‌های قضایی، کمیته اخلاق کانون وکلای می‌تواند با این ملاحظات اخلاقی دشوار حمایت کند، که می‌تواند به بحث در مورد مقررات ملی و اینکه آیا نقض قاعده محرمانگی به دلیل تهدید جان کودک یا سلامتی، چه روحی و چه جسمی به نفع کودک است یا خیر.

رهنمود دهم: محافظت از کودکان در برابر تبعیض

متخصصان حقوقی باید اطمینان حاصل کنند که با کودکان منصفانه رفتار می‌شود و به دلیل سن، جنسیت، قومیت، ناتوانی یا موقعیت‌های دیگر، مورد تبعیض قرار نمی‌گیرند.

هر کودکی بدون توجه به نژاد، قومیت، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقاید سیاسی یا عقاید دیگر، منشاء ملی، قومی یا اجتماعی، دارایی، ناتوانی، دارایی، تولد یا وضعیت دیگر در عمل حق دارد که با او منصفانه و برابر رفتار شود. این بدان معنی است که متخصصان حقوقی هرگز نباید اجازه دهند نظرات شخصی تبعیض‌آمیز بر تصمیمات آنها یا کیفیت خدماتی که به کودکان ارائه می‌دهند تأثیر بگذارد. تا آنجا که ممکن است آنها باید اطمینان حاصل کنند که همکاران در هنگام کار با کودکان نیز رفتاری تبعیض‌آمیز از خود نشان نمی‌دهند، به عنوان مثال، با اعمال سیاست‌های ضد تبعیض و ترویج آموزش در محل کار.

ممکن است لازم باشد اقدامات پیشگیرانه و مثبتی انجام شود تا اطمینان حاصل شود که کودک می‌تواند در روند قانونی شرکت کند. وکلای مدافع باید نسبت به مسائلی که می‌تواند بر توانایی کودکان برای مشارکت تأثیر بگذارد، از جمله بیماری روانی و ناتوانی، آگاهی بیشتری داشته باشند. در چنین شرایطی، آنها باید اقدامات خاصی را انجام دهند تا اطمینان حاصل شود که موکلان کودک می‌توانند به طور مساوی مشارکت کنند. به عنوان مثال، آنها ممکن است درخواست کنند که یک کودک تبعه خارجی در طول مصاحبه پلیس به مترجم دسترسی داشته باشد یا اینکه کودک مبتلا به بیماری روانی به روانشناس برای ارائه حمایت در حین آماده شدن پرونده دسترسی داشته باشد. وکلای مدافع می‌توانند نقش کلیدی در حمایت از کودکان دختر برای بیان نظرات و عقایدشان ایفا کنند و کمک کنند که نظرات آنها در تصمیم‌گیری اهمیت داده شود. کودکانی که قربانی تجاوز جنسی شده‌اند ممکن است در معرض خطر تبعیض قرار گیرند و باید از کمک حرفه‌ای برای کمک به بهبودی و جلوگیری از قربانی شدن ثانویه برخوردار شوند.

کودکان دارای معلولیت در مقایسه با کودکان بدون معلولیت بیشتر در معرض خطر نقض حقوق خود قرار دارند: آنها برای دسترسی به بهداشت و آموزش با موانع قابل توجهی روبرو هستند و احتمال بیشتری دارد که سوءاستفاده، خشونت و اعمال تبعیض‌آمیز را تجربه کنند. علاوه بر این، کودکان دارای ناتوانی ذهنی در معرض خطر بیشتری برای درگیری با قانون هستند. در عین حال، موانع زیادی برای مشارکت کامل آنها در فرآیندهای قانونی وجود دارد. این موانع اغلب از فرضیات منفی در مورد ظرفیت‌های آنها ناشی می‌شود.

اثرات احتمالی تبعیض برای کودکان دارای معلولیت:

- فقدان استقلال، تجربه اینکه افراد غیر معلول به آنها اولویت داده می‌شوند؛
- احساس درک شدن به عنوان «شیء بی‌صدا»؛
- مشکل در ایجاد هویت مثبت به عنوان یک کودک دارای معلولیت؛
- تجربه منزوی شدن (از نظر جغرافیایی، فیزیکی و/یا اجتماعی)؛
- وابستگی؛
- تلقی اینکه آنها احساس جنسی ندارند،
- افزایش آسیب‌پذیری در برابر سوءاستفاده؛

به همین دلیل، وکلا اغلب باید اقدامات بیشتری را برای اطمینان از مشارکت فعال آنها انجام دهند. این موارد عبارتند از: ایجاد نگرش مثبت و بدون تبعیض و تشویق سایر متخصصان به انجام همین کار، تلاش برای ایجاد اعتماد و ارتباط و حمایت از جلسات دادرسی مناسب و قابل دسترس برای کودکان. وکلا باید اطمینان حاصل کنند که کودکان دارای ناتوانی جسمی، مانند نابینایی یا ناشنوایی، به وسایل کمکی ارتباطی که برای دادن دستورالعمل، ارائه مدرک و مشارکت کامل در دادرسی نیاز دارند، دسترسی دارند. بسیاری از کودکانی که با قانون در تماس هستند نیز ممکن است قربانی تبعیض شوند و وکلا باید تمام تلاش خود را برای رفع این مشکل انجام دهند، به عنوان مثال از طریق ارسال نامه به بازپرسان یا نهادهای ملی حقوق بشر، یا ورود به دعوی قضایی برای حمایت از حقوق کودکان مبنی بر عدم تبعیض.

رهنمود یازدهم: ایمن نگه داشتن کودکان

وکلا باید کودکان را ایمن نگه دارند و آنها را کمک کنند تا بدون خطر قربانی شدن ثانویه در روند قانونی شرکت کنند.

همه کودکان ممکن است در نتیجه درگیری با سیستم قضایی در معرض آسیب قرار گیرند. کودکان قربانی و شاهدان جنایت ممکن است در معرض تهدید، ارباب، انتقام‌جویی، قربانی شدن ثانویه یا در بدترین حالت ممکن است جان آنها تهدید شود. این خطر می‌تواند در موارد سوءاستفاده جنسی و مواردی که کودک درگیر در آن جوان است، قاچاق شده یا دارای معلولیت است، یا اگر مرتکب مورد نظر به کودک نزدیک باشد افزایش یابد. متخصصان حقوقی باید نسبت به این خطرات هوشیار باشند و باید از نزدیک برای بحث در مورد اقدامات حفاظتی مورد نیاز با مددکاران اجتماعی، دادستان‌ها و قضات هماهنگ کنند.

وکلا مدافع نقش مهمی در حفظ امنیت کودکان دارند. برای جلوگیری از انگ زدن به متهمان کودک، آنها می‌توانند درخواست کنند که هویت کودکان محرمانه بماند و جلسات رسیدگی به صورت غیر علنی برگزار شود. برای محافظت از قربانیان و شاهدان در برابر ارباب و انتقام‌جویی، آنها می‌توانند از دادگاه درخواست کنند که اقداماتی را برای اطمینان از ایمنی کودک، مانند ارائه شهادت از طریق پیوند صوتی، تصویری یا تلویزیونی، ارائه شهادت قبل از محاکمه، قرار دادن صفحه‌نمایش در دادگاه برای اجتناب از تماس با مرتکب و درخواست ترک دادگاه در حین ارائه مدارک از مجرم اجرا شود. وکلا همچنین می‌توانند از صدور قرار منع تعقیب علیه مرتکبین و نگهداری مجرمان در بازداشت موقت دفاع کنند. قبل از ارائه شهادت، وکلا می‌توانند از کودک بخواهند که به اتاق انتظار جداگانه دسترسی داشته باشد.

اگر کودکان از همکاری با مکانیسم‌های رویه‌ای ارائه شده برای حمایت از آنها امتناع کنند، می‌تواند چالش‌برانگیز باشد. در چنین شرایطی، متخصصان حقوقی باید به نظرات کودکان احترام بگذارند، اما همچنین از روابط قابل اعتماد آنها استفاده کنند تا بر کودکان تاثیر بگذارند تا به نفع آنها عمل کنند. در صورت نیاز، متخصصان حقوقی باید کودک را به منابع حمایتی مانند مشاوره پناهندگی، مشاوره یا خدمات مراقبت‌های بهداشتی ارجاع دهند. آنها باید به فهرستی به روز و جامع از سازمان‌های محلی یا ملی که می‌توانند کمک‌های مربوطه را ارائه دهند، دسترسی داشته باشند.

یک متخصص حقوقی باید با سازمان‌های دیگر همکاری کند، مشروط بر اینکه این به نفع کودک باشد.

متخصصان حقوقی باید با سایر متخصصان همکاری کنند تا تضمین کنند که حقوق کودک رعایت می‌شود. سایر متخصصان ممکن است شامل پلیس، دادستان، قضات، مترجمان، مددکاران اجتماعی، روانشناسان، مقامات دادگاه، معلمان، کادر پزشکی، افسران و غیره باشند. برخی دیگر از متخصصان، وکلا را به عنوان افرادی که یک رویکرد خصمانه به جای مشارکتی برای نمایندگی کودکان دارند، درک می‌کنند. با این حال، آنها نقش مهمی در تشویق همکاری نزدیک بین متخصصینی که با کودکان کار می‌کنند ایفا می‌کنند تا همه افراد ذینفع درک کاملی از کودک و نیازهای او داشته باشند و برای احقاق حقوق آنها با یکدیگر همکاری کنند. در عین حال، اصل رازداری نباید بدون رضایت صریح و آگاهانه کودک نقض شود. در عمل، این بدان معنی است که متخصصان حقوقی باید:

- بدانند که سیستم چگونه کار می‌کند و بازیگران مختلف چه کسانی هستند، و بتوانند نقش خود را برای منفعت کودک توضیح دهند.
- دیدگاه‌ها و نظرات کودک را با سایر متخصصان تبلیغ کند و همچنین اطمینان حاصل کند که محرمانه بودن کودک در صورت لزوم حفظ می‌شود.
- از ارائه‌دهندگان خدماتی که به کودکان کمک می‌کنند و خدماتی که ارائه می‌دهند آگاه باشند.
- رابطی بین دیگر متخصصان و کودک باشند.
- در جلسات آموزشی و برنامه‌های چند رشته‌ای که می‌تواند به ایجاد درک حرفه‌ای میان وکیل و سایر نهادهای حامی کودکان کمک کند، شرکت کنند.

استانداردها و راهنمایی‌های بین‌المللی در مورد کودکان و دسترسی به عدالت که برای حمایت موثرتر از کودکان می‌توان به آنها مراجعه کرد به این شرح است:

- کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق کودک (۱۹۸۹)
- پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک در یک رویه ارتباطی (۲۰۱۱)
- کمیته ملل متحد در مورد حقوق کودک، نظریه عمومی شماره ۵ (۲۰۰۳): اقدامات عمومی اجرای کنوانسیون حقوق کودک، ۲۷ نوامبر ۲۰۰۳، CRC/C/GC/۲۰۰۳/۵
- کمیته ملل متحد در مورد حقوق کودک، نظریه عمومی شماره ۱۰ (۲۰۰۷): حقوق کودکان در عدالت نوجوانان، ۲۵ آوریل ۲۰۰۷، CRC/C/GC/۲۰۰۷
- کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد، نظریه عمومی شماره ۱۲ (۲۰۰۹): حق کودک به شنیده شدن، ۲۰ ژوئیه ۲۰۰۹، CRC/C/GC/۱۲
- کمیته حقوق کودک سازمان ملل متحد، نظریه عمومی شماره ۱۴ (۲۰۱۳): حق کودک برای در نظر گرفتن بهترین منافع او (ماده ۳(۱))، ۲۹ مه ۲۰۱۳، CRC/C/GC/۱۴
- حداقل قوانین استاندارد سازمان ملل متحد برای اجرای عدالت نوجوانان (۱۹۸۵) (قوانین پکن)
- قوانین سازمان ملل متحد برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی (۱۹۹۰) (قوانین هاوانا)
- دستورالعمل سازمان ملل متحد برای پیشگیری از بزهکاری نوجوانان (۱۹۹۰) (رهنمودهای ریاض)
- قوانین سازمان ملل متحد برای رفتار با زنان زندانی و اقدامات غیر حبس برای زنان مجرم (۲۰۱۰) (قوانین بانکوک)
- دستورالعمل سازمان ملل متحد در مورد عدالت در امور مربوط به کودکان قربانی و شاهدان جنایت (۲۰۰۵)
- یادداشت راهنمایی دبیر کل سازمان ملل متحد: رویکرد سازمان ملل به عدالت برای کودکان (۲۰۰۸)
- اصول و رهنمودهای سازمان ملل متحد در مورد دسترسی به کمک‌های حقوقی در سیستم‌های عدالت کیفری (۲۰۱۳)
- مجمع عمومی، شورای حقوق بشر، جلسه بیست و پنجم، حقوق کودک: دسترسی به عدالت برای کودکان، ۲۵ مارس ۲۰۱۴، A/HRC/L.۱۰، ۲۵ مارس ۲۰۱۴

استانداردها و راهنمایی‌های منطقه‌ای در مورد کودکان و دسترسی به عدالت

- شورای اروپا، کنوانسیون اروپایی برای حمایت از حقوق بشر و آزادی‌های اساسی، اصلاح شده توسط پروتکل‌های ۱۱ و ۱۴، (۱۹۵۰)
- دستورالعمل کمیته وزرای شورای اروپا در مورد عدالت دوستدار کودک (۲۰۱۰)
- دستورالعمل EU/۶۴/۲۰۱۰ در مورد حق تفسیر و ترجمه در دادرسی کیفری، ۲۰۱۰ (برای کودکان و بزرگسالان)
- دستورالعمل EU/۲۰۱۲/۱۳ در مورد حق اطلاعات در دادرسی کیفری، ۲۰۱۲ (برای کودکان و بزرگسالان)
- دستورالعمل EU/۲۰۱۳/۴۸ در مورد حق دسترسی به وکیل در دادرسی کیفری، ۲۰۱۳ (برای کودکان و بزرگسالان)
- دستورالعمل (EU) ۳۴۳/۲۰۱۶ در مورد فرض براءت و حق حضور در محاکمه در دادرسی کیفری، ۲۰۱۶ (برای کودکان و بزرگسالان)
- دستورالعمل (EU) ۱۹۱۹/۲۰۱۶ در مورد کمک حقوقی برای مظنونان و متهمان در دادرسی کیفری، ۲۰۱۶ (برای کودکان و بزرگسالان)
- دستورالعمل (EU) ۲۰۱۶/۸۰۰ در مورد پادمان‌های رویه‌ای برای کودکان مظنون یا متهم در دادرسی کیفری، ۲۰۱۶ (به طور خاص به کودکان در تعارض با قانون اختصاص داده شده است).

راهنمایی ویژه برای متخصصان حقوقی

- اصول اساسی در مورد نقش وکلا، مصوب هشتمین کنگره سازمان ملل متحد در مورد پیشگیری از جرم و رفتار با مجرمان، هاوانا (کوبا)، ۲۷ اوت تا ۷ سپتامبر ۱۹۹۰
- اصول بین‌المللی رفتار برای حرفه حقوقی، کانون وکلای بین‌المللی (۲۰۱۱)
- رهنمودهای مربوط به کودکان در تماس با سیستم قضایی، انجمن بین‌المللی قضات و قضات خانواده و جوانان (۲۰۱۷)
- راهنمای عملی وکلا: چگونه از کودک در تعارض با قانون دفاع کنیم؟ دفاع برای کودکان بین‌المللی (۲۰۱۸)

- عدالت دوستدار کودک: دیدگاه‌ها و تجربیات کودکان درگیر در روند قضایی به عنوان قربانی، شاهد یا طرفین در ۹ کشور عضو اتحادیه اروپا، آژانس اتحادیه اروپا برای حقوق اساسی (۲۰۱۷)
- عدالت دوستدار کودک: دیدگاه‌ها و تجربیات متخصصان در مورد مشارکت کودکان در دادرسی‌های قضایی مدنی و کیفری در ۱۰ کشور عضو اتحادیه اروپا، آژانس اتحادیه اروپا برای حقوق اساسی (۲۰۱۵)
- دسترسی عادلانه کودکان به عدالت، اروپای مرکزی و شرقی و آسیای مرکزی، یونیسف، ژنو، (۲۰۱۵)
- کمک حقوقی دوستدار کودک در آفریقا، UNDP، یونیسف و UNODC (۲۰۱۱)
- حق مشارکت کودکان و نظام عدالت نوجوانان: تئوری و شیوه‌های اجرا، دفاع برای کودکان بین‌المللی (۲۰۱۶)
- دسترسی به عدالت برای کودکان دارای معلولیت ذهنی، مرکز حمایت از معلولیت ذهنی (۲۰۱۵)
- کتابچه راهنمای سازمان ملل برای متخصصان و سیاست‌گذاران در مورد عدالت در امور مربوط به کودکان قربانی و شاهدان جنایت (۲۰۰۹)

unicef | for every child

United Nations Children's Fund

Regional Office for Europe and Central Asia

Palais des Nations, CH-1211 Geneva 10,
Switzerland

Phone: +41 22 909 5111

Email: ecaro@unicef.org

www.unicef.org/eca/

www.juvenilejusticecentre.org